

Collavuraziun tranter persunas d'instrucziun, geniturs, servetschs speziels ed autoritads en cas da singularitads dal cumportament d'uffants e giuvenils en scola

F e g l p r o m e m o r i a

Il davos temp s'augmentan ils cas da scolaras e scolars che demussan disturbis dal cumportament en scola e che mainan las persunas ed instanzas participadas en situaziuns d'execuziun difficilas. Ils disturbis tanschan da disturbis massivs dal cumportament en scola fin a l'absenza da la scola. En talas situaziuns èsi indispensabel che las persunas ed instanzas participadas collavurian professionalmain. En il barat d'ideas tranter l'uffizi per secturs speziels da scola sco er ils servetschs speziels e las autoritads participadas èn vegnids formulads ils suandants princips. Il fegl pro memoria è vegnì elavurà per mauns da persunas interessadas e d'instanzas sco agid d'orientaziun e po vegnir retratg tar l'uffizi per secturs speziels da scola.

1. En cas d'ina collavuraziun meglra pussaivla tranter **ils geniturs, las persunas d'instrucziun, ils servetschs speziels e las autoritads** pon ins limitar las difficultads en scola. La premissa è che la **communicaziun** funcziuneschia en tut las direcziuns.
2. Per schliar situaziuns problematicas gioga il termin da las emprimas intervenziuns ina rolla decisiva. A problems da cumportament èsi da far frunt **l'emprim termin pussaivel**, q.v.d. avant ch'els prendian in svilup dramatic.
3. Per vegnir a frida cun success cun ina problematica da cumportament, èn dumandadas las persunas ed instanzas participadas, per far frunt a la situaziun a moda professiunala. Quai vul dir che las persunas ed instanzas participadas al problem stipuleschian cler **cunvegnas** ina cun l'autra en situaziuns difficilas. Per ch'i na resultian naginas malchapientschas e per ch'i saja cler da tuttas uras tgi ch'è gist competent per l'elavuraziun d'ina situaziun problematica, s'impona areguard las cunvegnas er l'observaziun da la **furma scritta**.
4. En cas da difficultads da cumportament en scola èsi da dar l'emprima prioritad a la **collavuraziun tranter ils geniturs, las persunas d'instrucziun, ils servetschs speziels e las autoritads**. Quai vul dir per las persunas d'instrucziun d'encurschar las persunas cun il dretg da tgira dals uffants da collavurar cun la scola sco er cun ils servetschs speziels involvids e cun las autoritads da scola, d'entrar en contact a moda formala u informala cun ils servetschs speziels e cun las autoritads da scola e da consultar en cas grevs l'autoridad tutelara. Eventualmain èsi er da cumprovar ch'ina cussegliaziun è raschunaivla be, sch'i vegn collavurà a moda efficazia cun ils servetschs speziels competents e cun las autoritads da scola. En cas negativ pon ins pigliar en consideraziun ina retratga da la persuna da cussegliaziun. En cas d'ina retratga da l'istanza da cussegliaziun duess succeder ordavant in'annunzia en scrit al cussegl da scola competent resp. en cas da basegn a l'autoridad tutelara.

5. Per far frunt a situaziuns problematicas èsi da resguardar il champ d'incumbensas dals participads. La responsabladad principala resp. la **cumpetenzza da relaschar directivas** envers uffants e giuvenils sa chatta en emprima lingia tar las personas cun il dretg da tgira dals uffants. Sch'igl èn avant maun decisiuns correspundentas, alura han er las autoritads tutelaras la cumpetenzza da relaschar directivas envers uffants e giuvenils. En il rom da lur incarica legala locala, temporara, professiunala e persunala han er las personas spezialisadas per l'instrucziun (persunas d'instrucziun, persunal da terapia) e limitadamain er las autoritads da scola la cumpetenzza da relaschar directivas. La funcziun principala da las personas d'instrucziun èn las **incumbensas executivas**. Ils servetschs speziels uffizi dal servetsch social, servetsch psicologic da scola sco er servetsch psichiatric per uffants e giuvenils da lur vart disponan da **funcziuns da cussegliazium, da recumandaziun** ed en cas da basegn **d'expertisa**. Al departament d'educaziun, cultura e protecziun da l'ambient inclusiv a la surveglianza da scola sco er a las autoritads localas e regionalas da scola cumpetan sin il sector da scola las **funcziuns da surveglianza, da cussegliazium e da reglamentaziun**. La **direcziun** è chausa dal cussegl da scola spezialmain en situaziuns difficilas, nua ch'i na dat betg autras convegnas.
6. Sche las personas d'instrucziun stattan davant **difficultads da cumportament da pli lunga durada** ch'ellas na reusseschan betg da tschiffar en maun resp. na san betg schliar sulettas, alura s'impona la collavuraziun cun ils **servetschs speziels e cun il cussegl da scola** sco er cun l'**inspecturat da scola** cumpetent. Sch'ils problems na chalan betg malgrà questa collavuraziun, alura sa drizza il cussegl da scola cun raschun ed intent a l'**autoritad tutelara**.
7. **Difficultads acutas da scolarisaziun** (nova repartiziun d'in uffant u d'in giuvenil ad in auter tip da scola u ad in'otra classa) cumparan alura, sch'ina scola u instituziun relascha scolaras u scolaras da la scola, avant che la instituziun d'admissiun successiva saja enconuschenta. Sco **regla generala** sto pia valair per regla ch'in uffant u giuvenil po e duai vegnir relaschà da la scola pir alura, sche l'instituziun successiva è enconuschenta e sche l'instituziun relaschanta e quella admittenta èn vegnidadas infurmadas en scrit davart quest pass. Las autoritads da scola cumpetentas èn medemamain d'orientar davart convegnas ed andaments correspundents.
8. Il **cussegl da scola** cumpetent sto adina vegnir tegnì al current sco **istanza da surveglianza e da regulaziun** da la vischnanca en il senn d'in controlling da las convegnas e dals andaments.
9. En connex cun tut las furmas da disturbis expressivs dal cumportament esi da risguardar **aspects giuridics**, grazia als quals è pussaivel in tschert squitsch sin il sistem correspondent. Per regla pari dentant pauc profitabel da vulair attribuir la rolla principala a quests aspects. Bler pli impurtanta è la dumonda, co ch'ils geniturs pertutgads, las personas d'instrucziun, ils servetschs speziels (servetsch psicologic da scola, servetsch psichiatric per uffants e giuvenils ed uffizi dal servetsch social), il cussegl da scola ed ulteriuras autoritads collavuran e tractan disturbis dal cumportament en scola in cun l'auter.